

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta 5.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Maribor, Ruška cesta 5.

Ček, račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1—Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1—Din. V oglašnem delu stane petitna enostopna vrsta 2-25 D. Pri večjem številu objav popust.

Št. 150.

V Mariboru, sredo 6. oktobra 1926.

Leto I.

Mednarodni kongres Panevropske.

Na Dunaju se vrši kongres Panevropske, to je onega mednarodno precej razširjenega pacifističnega gibanja, kateremu načeluje znani dunajski pisatelj in mislec Coudenhove. Kongresa so se udeležile mnoge znane osebnosti iz raznih držav in dežel, med drugimi tudi dr. Wilfan kot zastopnik primorskih Slovencev. Kakor Coudenhove sam, tako spada tudi večina udeležencev panevropskega kongresa v vrste meščanskih pacifističnih idealistov, ki se zavedajo, da je Evropa potrebna predvsem miru in sprave, in da jo more le vzajemno sodelovanje in čim tesnejša medsebojna zveza med vsemi državami rešiti sicer neizogibne popolne gospodarske, politične in moralne dekadence. Simpatično nam je to gibanje, ki se nam zdi obenem razumljiva, logična reakcija dalekovidnejših sil iz meščanskega tabora na bedasto in nasilno vojno politiko imperialistov in revanšistov. Zadnja strahotna vojna je predvsem resno ogrožala bodočnost našega kontinenta. Bojujoče se kapitalistične države so vodile med seboj divjo vsesplošno in vseuničujočo borbo, misleč, da s tem ubijajo in uničujejo le sovražnika — danes bi moralo biti tudi najbolj zakrknjenim imperialistom in nacionalistom jasno, da je ta vojna škodovala i premaganim i zmagovalcem in da preti vsled nje še danes vsem evropskim državam splošna pogibelj. Če je bila svetovna vojna grd zločin, ki ga je mogla roditi le neverjetna šovinistična in blazna imperialistična zamaknjenost in slepota, je bila še večji zločin poveljna »mironovna« politika velesil, ki so hotele utrditi svojo vojno zmago s potenciranjem svoje nasilne vojne in imperialistične politike, dasi bi jim moralo biti, vsaj po vojni očitno, da je bila vojna vsem državam enako usodna in da bi vsaka imperialistična ureditev meddržavnih odnosov vsako možnost blagostanja in napredka še bolj otežila ter rodila prej ali slej neizbežno novo vojno, ki bi še bolj upropastila vso evropsko civilizacijo. Vsa poveljna politika kapitalističnih držav je vodila naš svet le v novo katastrofo, in šele po Locarnu se opaža neko iztrenjenje v vrstah mednarodne »velike« diplomacije.

Ne bomo sedaj tu raziskovali, v koliko sta omogočili ta preokret vladi Herriota in Macdonalda po zmagi francoskih in angleških socialistov; izgleda, da se končno i sam Poincaré začel zavedati, da se s politiko žuganja in pesti ne pride daleč in da je sporazum med Fran-

cijo in Nemčijo i za Francijo mnogo bolj koristen, kakor pa eventualna še strašnejša nova vojna z Nemčijo, ki se je še najprej za silo konsolidirala. S sprejemom Nemčije v Društvo narodov so velesile še bolj pokazale svojo uvidevnost, in če bi bilo kapitalističnim državam res mogoče izhajati brez vojne in nasilja, bi danes lahko peli hozana in aleluja ...

Toda ... Staro marksistično načelo pravi, da so gospodarska nasprotja, ki vodijo svet in odločajo o njegovi usodi. Ta gospodarska nasprotja se zlasti v kapitalistično urejeni družbi od dne do dne večajo in potencirajo in ta nasprotja so zlasti danes tako velika, da je skoraj utopija misliti, da bi se, dokler živimo v kapitalistični družbi, posamezne kapitalistične skupine odpovedale svojim imperialističnim težnjam in borbam za različne interesne sfere.

Pristaši Panevropske smatrajo, da je sporazum med posameznimi državami mogoč, da je mogoča celo skupna zveza vseh evropskih držav po ameriškem vzoru. Za zvezo evropskih držav se borimo tudi socialisti, borimo se za mir in sporazum in medsebojno sodelovanje, le v pogledu poti in sredstev, da se naš svet povzpne do te višine, se močno razlikujemo od meščanskih pacifistov. Mi vidimo v prvi vrsti v ljudstvu samem, predvsem v industrijskem proletariatu, najbolj zanesljivega nositelja in tvorca miru. Mislimo nadalje, da bo v naših evropskih razmerah mogoče resno govoriti o trajnem miru med narodi in državami, ko bo svet gospodarsko in etično socializiran.

S tem pa nočemo niti najmanj zmanjšati pomen pacifističnih stremiljenj in gibanj, ker vidimo v tem prevažno razvojno fazo. Wilsonova gledanja na ureditev evropskega špora so bila nedvomno v marsičem pravilna, in če bi bili diplomati sledili njegovim naukom, bi izgledala danes Evropa v gospodarskem, političnem in etičnem pogledu povsem drugače. Panevropsko gibanje stopa v stvari po Wilsonovih stopinjah, in zmotno bi bilo, utajevati ali zmanjševati pomen vseh takih in enakih pokretov za človeški napredek.

Za delavstvo pa ostaja slej ko prej tudi v pogledu dela za mir in sporazum med narodi kot temeljno vodilo socialistično politično rešeno načelo, da je borba proti kapitalizmu za socialistično družabno uredbo obenem borba za mir in bratstvo med narodi.

Ali zaščito stanovanjskih najemnikov ali stanovanja!

Zakon o zaščiti najemnikov bo za eno leto podaljšan. Prav, potrebno je to. Podaljšan zakon pa bo znova dovolil nove ugodnosti hišnim posestnikom s tem, da bo zopet dovolil zvišanje najemnin in pa izvzel nekaj kategorij najemnikov iz zaščite. Podaljševanje zakona o zaščiti najemnikov, ki obenem demonтира varstvo najemnikov, pa na drugi strani ne ukrene nič resnega, da bi se stanovanjske hiše tudi gradile, kjer so potrebne, pa ni nič drugega

kakor inkvizicijska natezalnica ali mučilnica, ki ubija v siromakih brez stanovanj in onih, ki ne zmorejo cen dragih stanovanj, vse fizične in moralne sile ter zaupanje v življenje. Naravnost smešno je, če nas kdo tolaži z varstvom najemnikov, če se ne zida stanovanj.

Oglejmo si kratko vso stvar. Pred osmimi leti smo imeli vagonarje in barakarje. Danes imamo samo v Ljubljani okoli 20 strank pod milim nebom. Takrat ni bilo stano-

vanj. Kljub temu pa, čeprav imamo še danes vagonarje, barakarje, stanovanja v kletih, smo dobili prirastek nesrečnikov brez stanovanj, ki ne morejo plačevati dragih najemnin zaradi svojega premajhnega zaslužka. To dejstvo nas uči, da je državna stanovanjska politika zgrešena ter da bo imela še grozovite posledice, če se ne preokrene.

Varstvo najemnikov vsako leto popušča, tako da posameznim kategorijam najemnikov odreja varstvo, na drugi strani pa zvišuje najemnine, in sicer, četudi imamo industrijsko krizo v državi, so državni nameščenci slabo plačani in so plače sploh povprečno 30 do 40 odstotkov pod predvojno pariteto. Pred vojno so se hiše nizko obrestovale, ker so pač zanesljiva naložba. Sedaj pa grozi nevarnost, če se odpravi zakon v varstvo najemnikov, ako se ne bo zidalo, da bo moral najemnik (delavec, obrtnik ali uradnik) plačati za najemnino do 50 odstotkov ali še več svojega zaslužka za stanovanje, ker bi ob prosti izbiri najemnikov nastala silna konkurenca v ponudbah za najemnine. Kdor ne bo imel dovolj dohodkov, bo logično ostal pod zakonom tudi v bodoče.

Kaj je torej storiti?

Stanovanjske hiše je treba zidati. In kdo naj jih zida?

V tem pogledu daje dunajska občina najlepši zgled. Nad 25.000 stanovanj je sezidala v petih letih! In stanovanja niso draga, zidajo se z majhnimi najemniškimi dokladi. Stanovanja so majhna, udobna in higijenska. Tudi ljubljanski občinski svet je hotel pričeti s podobno stanovanjsko akcijo, ki pa jo je takratni demokratski režim preprečil.

Zedinjenje proletariata.

»Delo«, ki forsira konsolidacijo delavskega pokreta, se bavi v tretji številki s sklepom naše celjske konference glede zedinjenja proletariata; naglašujoč, da izjava konference ni prav jasna in dovoljna. Zlasti konstatira, da se grupa okoli »Zedinjenja« ni odcepila od takozvanega komunističnega pokreta, marveč da je ta pokret prevzela. Razvidno pa je iz nastopanja »Zedinjenih«, da so svojo taktiko revidirali ter v vsem soglašajo s taktiko in programom avstrijske socialne demokracije.

To priznanje nas veseli, ker kaže, da se dejansko ustvarja duhovna priprava k zedinjenju čim širših delavskih plasti.

Na celjski konferenci je naša stranka obravnavala vprašanje na zaupnem posvetovanju ter na javno sejo prinesla poročilo in izjavo, ki je bila po kratki debati v bistvu soglasno sprejeta, ker načelno in tudi v taktiki med našo stranko in grupo okoli Zedinjenja v splošno ni razlike.

Kaj je bistvo proletarskega pokreta, menimo, da med nami ni dvoma. Glavni princip je razredni boj in razredna čistost tega boja. To točko ima naš program in če nima nekaterih postulatov v svojem programu, ki so v bolj razvitih državah potrebni, je to stvar prakse, taktike in potrebe, ki ju prinese razvoj s seboj. Pri nas je pač še potreba mnogo načelnega in organizatoričnega dela, ki bo še daljšo dobo zaposlilo delavski razred.

Socialistična stranka je organizacija, ki hoče najčistejši razredni boj. To je dejstvo. Organizacija pa ima

Ker stanovanjskim najemnikom vsekakor preti velika katastrofa, ki doseže svoj vrhunec z ukinitvijo varstva najemnikov, je potrebno, da najemniki že sedaj prično akcijo za gradbo stanovanj. Od države, ki tega vprašanja noče razumeti, ne pričakujemo nobenega resnega koraka. Imamo pa občine, ki imajo dolžnost, da se za to vprašanje brigajo. Ljubljana potrebuje okoli 1500 stanovanj, Maribor okoli 800, Celje okoli 200 itd. Kaj so storile te občine? Malenkosti ali pa nič.

Ce hočemo, da nas ne zadene že drugo leto stanovanjska katastrofa, potem moramo postaviti po vseh občinah, kjer je že ali pa šele grozi stanovanjska beda, kot najvažnejšo trenutno socialno zahtevo, da prizadete občine zgrade že za prihodnje leto dovolj stanovanj. Vsaki politični stranki, ki bi se temu namenu teoretično ali praktično upirala, pa se morajo stanovanjski najemniki odločno upreti, ker so že dovolj trpeli zaradi slepomišljenja buržoazije, ki se vedno globlje zadira v živo meso najemnikov in jim pije zadnje kaplje krvi.

Tu ni ne pardona ne odlašanja. Gospodarske razmere v državi se še ne bodo tako kmalu konsolidirale, zato najemniki ne morejo čakati in ne marajo čakati še večje stanovanjske katastrofe.

Buržuazija, ki ima vedno polna usta socialnega čute, pa naj dokaže praktično, kako razume to nalogo, ali pa bomo morali verovati, da hoče tirati stanovanjsko vprašanje res v akutno krizo.

Tu ni izhoda razen — zidajte občinske stanovanjske hiše!

— — —

seveda svoj statut. In če se čudi »Delo«, da konferenca pooblašča upravni odbor, da se pogaja z drugimi grupami na podlagi programa in statuta, je s tem povedano, da naša stranka priznava svojo organizacijo, nikakor pa ne, da odklanja razgovor o izpremembi statuta stranke ali dopolnitve minimalnih zahtev programa v smeri razrednega boja, ki bi bile potrebne.

Na zaupnem posvetovanju je naša konferenca ventilirala vsa vprašanja napram grupi »Zedinjenje« ter drugim grupam in je končno prispela do prepričanja, da, če je ta grupa sodelovala pri strokovnem zedinjenju iskreno, pač ne more biti nobenega dvoma, da hoče tudi v političnem pokretu sodelovati iskreno.

Razume se pa, da je zedinjenje mogoče samo z resnimi ljudmi, nikakor pa ne z onimi elementi, ki še danes razbijajo delavski pokret in ga blatijo. Izjava konference je torej imela namen svariti upravni odbor in organizacijo pred dekalisti in pred vsemi onimi elementi, ki so doslej s svojim destruktivnim delom povzročili med delavstvom ogromno škodo ter nimajo namena delavstvu koristiti z upostavitvijo močne delavske politične in strokovne organizacije.

Na naši strani je iskrenost, o tem ne more biti nobenega dvoma; vsaj smo to že nešteto dokazali s svojo lojalnostjo in svojo razredno taktiko, ki jo forsiramo povsod z vso odločnostjo.

»Zedinjenje« predlaga naslednjo podlago za zedinjevalno akcijo z našo stranko:

1. skupno se pregleda program in statut SSJ;

2. vse izpremembe programa in statuta in politične smernice se predloži novi pokrajinski in državni konferenci SSJ z nasvetom, da jih uvaža;

3. po diskuziji in sklepih članstva SSJ in »Zedinjenja« ter obeh konferenc se izvrši zedinjenje. Ta predlog je gotovo sprejemljiv za vse disciplinirane člane SSJ.

Podlaga za posvetovanje, ki jih predlaga »Zedinjenje«, je absolutno taka, da so na njej mogoči razgovori, pri katerih se bo nedvomno poka-

zalo, da za zedinjenje in okrepitev delavskega pokreta v Sloveniji že sedaj ni nikakršne bistvene ovire, tem manj načelne ali taktične, razen z onimi elementi, ki namenoma ovirajo enotnost pokreta ter ga sadiščno razdvajajo.

S tem smo jasno povedali svoje stališče v tem vprašanju, ne da bi odpirali debato o raznih vprašanjih, o formah itd., ker smatramo, da more zedinjenje proletariata pospešiti le pravo razumevanje njegove naloge. Delavski pokret v naši državi je v razvoju in ta razvoj moramo pač vsi pospeševati po svojih močeh.

Dolžnik Pašić in njegovi upniki (Finančno menični in politični film.)

Zadeva Pašićevega sina se v vsakem pogledu prav imenitno razvija. Kako se anketni odbor trudi, da razčisti korupcijske afele imenovanega, pišemo na drugi strani, kako velik revež je Pašićev sin, pa bodi tu na kratko povedano.

Rade Pašić, o katerem se je govorilo in pisalo, da je najbogatejši človek Jugoslavije, hoče sedaj pokazati osupnjeni jugoslovanski javnosti, da je v resnici do kraja pauperizirani proletar. Napovedal je bankrot in odjadrjal začasno v tujino. Njegovim upnikom pa to ni bilo še zadosti in so zahtevali, da se jim dolгови poravnajo. Ker se pa Pašić junior za te njihove zahteve ni dosti zmenil, so se obrnili na sodišče, da uveljavi njihove terjatve. Sodišče je mladega Pašića pozvalo, da predloži bilanco in razpisalo prvi narok za »glihanje«. »Glihanje« bi se moralo vršiti v sredo pred beograjskim prvostopnim sodiščem. Toda medtem, ko so se oškodovani točno odzvali, nista prišla k razpravi niti Rade Pašić, niti njegov advokat in tudi bilanca ni bilo od nikjer. Končno je sodišče naznanilo, da znašajo terjatve 14.392.242 Din; Radićeva imovina pa iz ene hiše v Miloša velikega ulici, cenjena na 500.000 Din, ter avtomobila, cenjena na 50.000 Din. Ta vest je izzvala med navzočimi silno razburjenje in čuli so se klicati: »Kaj pa rudnik v Sofiji!« — »Pa hiša v Berlinu, nego v... Afganistanu!« — »Z Afganistanom nimamo... konvencije!« — »Naj se postopa po zakon!« — »Ne budali!« — »Sfrčali so naši milijoni!«

Med splošnim dirindajem je sodišče sklenilo, da se mora izvršiti natančni popis Radićeve imovine itd. in da se uvede predstečajno postopanje itd. itd., da se dožene, kaj je s Pašićevimi rudniškimi koncesijami da se njegov avtomobil proda na račun konkurznega postopanja brez sodnijskih formalnosti in da se natančno formulirajo zahteve upnikov. Te zahteve so pa bile formulirane tako-le:

Ciril Savic Din 50.000 na menico; Standard Oil Co. Din 19.749; po-

sestvo Bogdanović Din 10.000; Milan Ristić Din 100.000 na menico; Živko Zivković Din 140.000 istotako na menico; Drago Miličević Din 40.000; Milan Pavlović Din 1.950.000; Kosta Popović Din 116.000; Jovan Nešković Din 11.500 na menico; Ilija Gavrilović 30.000 (brez dokazov); Josip Ličen 902.000 na menico; Dragotin Pavlović 1.950.000 na menico; Sudarević in Sanković 15.400 (brez dokazov); Rika Kilar 90.520; Boža Nešić 61.500 na menico; P. Čurić 50.000 na menico; S. Sarić 653.000 na pobotnico, Moric Tiler 4.084; »Lombardna kreditna banka« 1.950.000 na menice in pobotnico; »Slavenska banka« 6.580.000 na menice ter končno terjatev davčnega urada za neizplačane davčnega predpisa v znesku Din 200.000.

Iz tega izkaza sledi, da je bil naš Rade Pašić mojster za »pufe« na menice in priznanice, da se ni bal niti malih, niti velikih milijonskih dolgov, in da je po vsem svojem doseganju zadržanju sodeč, smatral, da ti dolgi niso dolgi, in da so bili najbrže istega mnenja tudi tisti, ki so mu denar posojevali, vsaj vse dotlej, dokler... ni izbruhnila zadnja vladna kriza.

Tudi je iz tega razvidno, da je »Slavenska banka« najbrže pod isto predpostavko rada in največ posojevala Radetu Pašiću, in da je potem takem precej jasno, zakaj je bila »Slavenska banka« in tisti, ki so v tej banki odločevali, še do nedavno tako močni, in zakaj je sedaj ta banka nenkrat tako slaba...

Marsikaj je torej sedaj jasno; pa kaj hočemo: Rade Pašić je sedaj revež, še večji revež kakor vlagatelj »Slavenske banke«...

Plenitev državne imovine.

Ob priliki razprave o stanju državnih gospodarskih podjetij v finančnem odboru nar. skupščine, so se dognali razni slučajni nepravilnosti, zlorabe in plenitve državne imovine. Tako se je med drugim tudi konstatiralo, da so dobili upravni svetniki državne tovarne sladkorja v Čukarici samo na račun naroda 4 milijone dinarjev! Posame-

Enrilo

Splošno priljubljen

kavni nadomestek

okusen i cenen.

Dobiva se v vseh
dobro asortiranih

kolonialnih trgovinah.

zni člani so dobivali namreč letno kar po 150.000 in 300 tisoč dinarjev tantijem. Ni tedaj čudno, če morajo konzumenti plačevati sladkor po 16 dinarjev kilogram in če so vzlic temu državne sladkorne tovarne pasivne! In kar se je dognalo v pogledu teh fabrik, se je dognalo približno tudi pri ostalih državnih podjetjih, ki so le zato tukaj, da jih posamezniki plenijo. Delavci pa morajo medtem garati za najnižjo plačo!

Generalnega štrajka rudarjev ne bo!

V Ostende se je sestala eksekutiva rudarske Internacionalne, ki je razpravljala o zahtevi angleških rudarjev, da se vprizori generalni štrajk vseh rudarjev na svetu, da se na ta način pritisne na angleško vladno in angleške kapitaliste, da odstopijo od svojih zahtev in pristanejo na zaključitev štrajka.

Eksekutiva je predlog odklonila in sklenila z denarno pomočjo podpreti štrajkujoče angleške rudarje.

Protestni shodi železničarjev.

Te dni se vrše po celi Sloveniji in izven nje, veliki protestni shodi železničarjev, ker se je upravi jugoslovanskih železnic zopet zljubilo malo poigrati z eksistenco železniških uslužbencev. Večna igra — nema kredita — se nadaljuje! Do podražavljenja (južne) železnice so bili železničarji na dežju, sedaj so pa pod kapom! Godilo se ni železničarjem pravzaprav nikoli dobro — zlasti ne delavcem in nižjim uslužbencem. Toda če je bil njihov položaj preje slab, je sedaj naravnost neznosen. Kdo bi mogel v kratkih vrsticah opisati vse krivice, ki so se železničarjem zgodile pod upravo SHS. Gospod prometni minister, slabega spomina, Janković, je izdal dne 1. septembra 1923 znani plakat, ki je vseboval dolg apel zlasti na južne železničarje, katere je brez njihove vednosti čez noč podražavil ter prevzel, tako kakor se je v starih časih sužnje prevzemalo. Na tistem plakatu so bile

z debelimi črkami natisnjene debele obljube.

Železničarji niso od tistega časa absolutno nič novega pridobili, kar bi jim naj bilo v korist, ampak mnogo takega, kar je njih položaj vsestransko poslabšalo. Zadnji dve leti se samo eksperimentira z osojem na vse načine. Plače, ki od daleč faktični potrebi ne zadoščajo, se regulira ter reducira, namesto da bi se jih uredilo, kakor je potrebno. Poleg tega pa je redukcija na dnevnem redu. Reduciralo se je že ne vemo kolikokrat, toda zaključka še ni. Stalež osobja se skoraj vsak mesec menja. Pri tem najbolj trpe delavci, katerih je nad polovica od celokupnega osobja. Te se danes sprejema, jutri odpušča, ne oziraje se na faktično potrebo.

Govori se, da ni kreditov. Ti krediti so nesreča za državo in za železničarje. Ako bi se gospodarilo na železnica komercialno in ne birokratično, bi morali dohodki zadoščati za izdatke. Toda pri nas se nikoli ne ve, kakšni so dohodki in tudi ne, kakšni so izdatki. Vseeno je za železničarje ali delajo železnice z dobičkom ali z izgubo. Ako se govori o štedenju, tedaj nimamo ničesar proti temu in smo kot državljani vsi za štedenje. Toda to ni štedenje, ampak je sabotaža od zgoraj.

V zagrebški direkciji se je te dni odpovedalo onim delavcem, ki predstavljajo stalen stalež po večkratni redukciji, torej minimum tega, kar je za reden promet potrebno. Ima se reducirati tudi delavniško osobje, dasi stoji na desetstisoče vozov, ki čakajo na popravilo. Poleg tega imamo veliko množino izposojenih tujih vozov, za katere mora uprava šteti težke milijone najemnine. Končno se popravljajo deloma vozovi v inozemstvu, medtem ko se naše domače delavce odpušča! To je najbolj protidržavna stran naše železniške uprave.

Kaj pravi k tem orjunska garda? Poleg blazne redukcijske manije se je v zagrebški direkciji reduciralo delavske plače, ki bodo komaj toliko znašale, kolikor bodo morali delavci stanarine plačati, če bodo hoteli pod streho stanovati. To je tista materinska skrb g. radikala Jankovića.

Jack London:

Železna peta.

(Socialni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

Pravih oligarhov je bila le peščica. Ali bilo je nešteto manjših, recimo, kakor gospod Wickson — ljudje, nekaj milijonov težki — ki so bili privesek oligarhiji. Žen in hčerk teh mož je bilo zelo veliko. In tako je bilo sklenjeno, da se kot ena od njih pojavim. Nekaj let pozneje bi bilo to nemogoče, zakaj sistem potnih listov je bil tako izpopolnjen, da je bil registriran vsak mož, vsaka žena in vsak otrok cele države.

Ko je dozorel čas, se je špijonom zmešala sled. Eno uro pozneje ni bilo več Avis Everhardove. Pač pa je vstopila v salonski pulmanov voz neka Felice van Verdighan z dvema komornicama in s psičkom ter njegovo strežnico. In nekaj minut na to se je že peljala proti zapadu.

Tri dekleta, ki so me spremljale, so bile revolucionarke. Dve sta bili članici bojovnih čet in tretja, Grace Holbrook, je vstopila drugo leto v takšno skupino, a je bila že po šestih mesecih umorjena od »Železne pete«. To je bila strežnica mojega psička. Od ostalih dveh je izginila Berta Stole dvanaest let pozneje, med tem ko še Ana Roylston živi in igra vedno večjo vlogo v revoluciji.

Prevozile smo brez vsakih dogodkov Združene države tja do Kalifornije. Ko se je ustavil vlak na šestnajsti ulici v Oaklandu, smo izstopile in Felice van Verdighan je izginila z obema svo-

jima komornicama, s psičkom in njegovo strežnico za vedno. Dekleta so spremili zaupljivi sodruzi. Zopet drugi sodrugi pa so prevzeli mene v varstvo. Pol ure potem, ko sem zapustila vlak, sem že bila na majhni ribiški barki ter plula po zatoku San Franciska. Veter je bil spremenljiv in gnalo nas je večji del noči brez cilja dalje. Ali videla sem luči Alcatraz, kjer je zaprt Ernst. Bilo mi je v tolažbo pri misli, da sem v njegovi bližini. Ko se je svitalo, smo dospeli s pomočjo veslanja ribičev na otok Marija. Tu smo bili skriti celi dan. Sledečo noč smo prepluli v dveh urah, gnani od toka in ugodnega vetra, zatok San Pablo in se izkrcali na Petabuna Creeku.

Tu so nas čakali že drugi sodrugi s konji in šlo je brez obotavljanja v zvezdno noč. Na zapadu sem videla konture Sonomskega pogorja, kamor smo jezdili. Pustili smo staro Sonomo na desni in jezdili v neko globel, ki se je vlekla med zunanjimi strminami pogorja. Vozna cesta se je spremenila v gozdno pot in ta v kravjo stezo. In naposled se je ta zgubila in končala pod visokoležečimi pašniki. Jezdili smo naravnost čez Sonomsko gorovje. To je bila najvarnejša pot. Nikdo nas ni zapazil.

K svitanju smo dospeli do zapadnega roba in v sivi svetlobi smo stopali skozi grmovje navzdol v globeli, ogrete od diha poslavljajočega se poletja. Za me je bil to stari, poznani kraj in kmalu sem prevzela vodstvo. Skrivališče je bilo moje. Jaz sem ga odkrila. Prvi solnčni žarki so se dotaknili naših hrbtov, ko smo se jeli zopet vzpenjati. Jata prepelice je zletela skozi goščavo. Velik zajec je prebežal našo pot. Bežal je lahno in tiho,

kakor srna. Nato je skočil mimo jelen vejastih rogov. Zlatordeči boki in stegna so bleščali v solncu. Skril se je v goščavi.

Mi smo mu nekaj časa sledili, nato pa stopili na vijugasto pot in šli navzdol v grupo hojk, ki je obdajala ribnik. Vsak korak potj mi je bil znan. Nek znanec-pisatelj je bil nekoč lastnik tega pašnika. Postal je pa tudi revolucionar, vendar nesrečnejši od mene, zakaj bil je že mrtev in nikdo ne ve, kako in kedar. Ko je živel, je bil edini, ki je poleg mene še znal za to skrivališče, kamor sem šla sedaj jaz. Kupil je pašnik radi njegove lepote in dal zanj lepo vsoto, kar so mu tamkajšnji kmetje zamerili. Rad je pripovedoval in to z veseljem, kako so zmajevali z glavami glede cene, delali okorne račune in govorili:

»Niti šest odstotkov ne boste dobivali od tega.«

Sedaj je bil mrtev in pašnika niso dobili njegovi otroci. Bil je sedaj last gospoda Wicksona, ki si je prilastil vse vzhodne in zapadne strmine sonomskega gorovja in sicer od Spreckelnovega posestva pa do roba Benetove doline. Krasno divjačinsko oboro je naredil iz tega, kjer je živila divjačina na priljubljenih strminah, redčinah in globelih, kakor v pragozdu. Prejšnji lastniki posestva so bili izgnani. Tudi je bil razrušen državni zavod za slaboumne, da se je naredil prostor za divjačino. K vsemu temu pa je bilo zanimivo še to, da je bila Wicksonova lovska hiša samo četrtil milje od mojega skrivališča. Mesto, da bi ta okolnost bila nevarna, je bila nasprotno za nas varstvo. Zakaj bili smo pod zaščito enega manjših oligarhov.

Dnevne novice.

Češki sodruzi v Ljubljani. 11. t. m. obišče Ljubljano tudi 11 čeških sodrugov poslancev, ki so potovali v Jugoslavijo s češko parlamentarno delegacijo. Omenjeni sodruzi bodo ob tej priliki obiskali naše organizacije in ljubljanski sodruzi jim pripravljajo pristrčen sprejem. Med omenjenimi sodruzi sta tudi stara naša znanca iz predvojnih kongresov naše stranke, sodruga Soukup in Stivin. Odlične češke sobojevnike bratsko pozdravljamo v naši sredini.

Bančni polom in druge nesreče. Letošnje leto je polno nesreč. Na eni strani se dan za dnem dogajajo naravne katastrofe, ki uničujejo cela mesta ter pokrajine. Večkratne povodnji ter velikanska upostojenja se dogajajo sedaj tu, sedaj tam. Toda poleg teh navadnih nesreč se dogajajo tudi take, ki se jim ne pravi: vis major, ampak ki bi se dale preprečiti. To so namreč bančni polomi, ki se v zadnjem času vrste naravnost s kinematografsko brzino. Meni se zdi, da gre svet h koncu. Vsaj ta gnil kapitalistični svet, kot je danes. Kapitalizem je prišel do vrhunca, pa ne ve več kam. Svetovna vojna je učinkovala kot huda povodenj. Mnogim je vzela vse, celo življenje a nekaterim je dala, ki niso preje nič imeli. Ti so začeli spekulirati in ustanavljati nove banke in druge denarne zavode, ki so spočetka nosili silne obresti, od denarja, ki so ga zaslužili ali pridobili na najlažji način, ker so ga milijoni izgubili. Toda prišel je povojni maček, ki ne izostane nikoli. Čital sem že pred vojno: da delavci izgube vedno vojno. To se pravi: Ako država zmagaja, tedaj so delavci bili premagani enkrat. Ako pa država izgubi vojno, tedaj so delavci premagani trikrat. Mi slovenski delavci pravzaprav ne vemo v katero kategorijo spadamo, vendar se nam zdi, da se nam še slabše godi, kakor če bi bili trikrat premagani. Toda povrnimo se nazaj k bankam. Te dni se časopisje v tu- in inozemstvu mnogo bavi z bančnimi kraki in skoro se marsikak delavec, ki to čita, na skrivnem veseli, da ni imel v tej ali oni banki nobenega denarja, da bi ga bil izgubil! Tukaj imamo na dnevnem redu sedaj Slaven-sko banko, ki je bila nekaj časa zelo ugleden denarni zavod, v katerem je — kakor sedaj čujemo — mnogo žuljev trboveljskih rudarjev in mnogih onih, ki ta premog konsumirajo. Kam je šel denar? Lahko si mislimo kam je šel! Gotovo ga ni povodenj odnesla po Savi, ampak lepo na suhem, a trboveljski rudarji so še v večji nevarnosti, da ne bi tistih profitov morali še enkrat odslužiti, dasi niso oni z denarjem razpolagali. Sijajno nam ilustrira ravno kar poročilo o kraku dunajske Centralne banke nemških hranilnic. V imenovani banki je bilo včlanjenih okoli 50 hranilnic, ter zadrug in tudi manjših bank. Nekateri teh zavodov so skrahirali, predno so bili priključeni pri centralni banki in namesto, da bi napovedali konkurz, jih je omenjena banka sprejela. Tako je n. pr. Centralna banka sprejela popolnoma pasivno »Bauernbanko«, ki je imela nad 18 milijard pasiv, to je: okroglo 14 in pol milijona dinarjev. Pri Centralni banki so gospodarili isti ljudje, kot pri »Bauernbanki« itd. To so razni parlamentarci krščansko-socialne stranke, med njimi sam deželni glavar dr. Buresch in tudi njegov namestnik. Ti ljudje so z denarjem raznih kmečkih in drugih zadrug na borzi spekulirali, seveda za se. Ko je leta 1924 bila na Francoskem huda inflacija, so omenjeni gospodje kupovali francoske akcije in franke, pri čem so izgubili ogromne vsote. V kompaniji so imeli ti patentirani kristjani tudi pristne Jude. Tako jim je neki prijatelj Jesajas Abelbach odnesel nič manj kot 13 milijard! Nadalje so tudi spekulirali, da bo odpravljena stanovanjska zaščita in bi torej cene hišam silno poskočile. Zato se nakupili mnogo hiš. Socialisti so pa to namero preprečili in gospoda je zaigrala silne milijarde. Sedaj mora vsa ta špaš plačati država iz ljudskega denarja. Tako delajo krvosesi, ljudstvo pa trpi! Torej avstrijske klerikalce pre-

ganja ista usoda kakar naše demokrate. — B.

Polom Slavske banke je pokazal, da se vrši hud gospodarski boj med Praprotnikovo grupo in Trboveljsko družbo. Kakor pripovedujejo, je bil zadnji pritisk vlade na Trboveljsko družbo tudi posledica tega boja. Najbolj v nevarnosti so bili v tem boju seveda delavci-rudarji. Kapitalizem pač ne pozna drugih metod.

Ljubljanski občinski gerenti ubogajo in posnemajo socialiste. Stanovanjska beda je v Ljubljani, odkar so demokratični gerenti na magistratu, znatno narasla. Po naši inicijativi so šli spomladi gledat na Dunaj stanovanjske hiše in sedaj res zidajo eno večjo hišo. Nedavno smo priporočali, da naj se za silo postavijo do zime moderne stanovanjske barake, pa so obljubili, da postavijo takih barak za 50 stanovanj. To je lepo, da nas ubogajo, čeprav samo zaradi volilcev. Te dni jim predlagamo, da zgrade 1500 stanovanj, kar bi za Ljubljano ne bilo nič preveč. Mestna občina to prav lahko stori. In če se to store, potem bomo rekli, da so se precej poboljšali. To pa ne priporočamo samo, ampak odločno zahtevamo, ali pa boj do skrajnosti, ker bomo sicer, če preneha varstvo najemnikov, imeli stanovanjsko katastrofo.

Naše hišne posestnike v Avstriji se pozivlja, da se naj prigrasijo ako hočejo, da bodo njihovi interesi — z ozirom na avstrijski stanovanjski zakon — varovani. Da, da, za jugoslovanske hišne posestnike v Avstriji ne bodo posebnih klobas delali! Na Dunaju so kapitalisti raznih držav v času padanja avstrijske valute pokupili na tisoče hiš, ki so jih plačali s papirjem s trdnim upanjem, da jim bodo donšale zlato, toda napravili so račun brez krčmarja. Avstrijski delavci niso voljni pitati niti lastnih krvososov, še manj pa tujih. Tudi prijatelji dr. Seipla so kupovali hiše na debelo, kar razvokar izhaja iz poročila o skrahirani Centralni banki nemških hranilnic, kjer so si denar izposodili, da bodo s hišami barantali, računajoč, da bo zaščita najemnikov kmalu odpravljena in vrednost hiš bo silno porasla. To pa se ni zgodilo — in se menda tudi nikoli ne bo, ker so socialisti za poskus že dvakrat sijajno odbili. Zato svetujemo našim hišnim spekulantom, da naj hiše v Avstriji in zlasti na Dunaju kar hitro prodajo ali pa jih prenesejo čez granico. Tukaj je ljudstvo še po večini neumno in se na žalost pušči molzti.

Klerikalni uspeh v Trgovski zbornici. Klerikalci so dobili v opoziciji velik in dober apetit. Iz vladnih jasl ni več dobrega in zaljubljenega zobanja, zato so se hoteli zadovoljiti za enkrat — v silni hudi muhe žre — s preprosto domačo hrano. Najprej so se spravili na Delavsko zbornico. Pa so godili po mili Sloveniji: Naš želodec je za Delavsko zbornico ustvarjen. Delavstvo brez klerikalcev, to je pes brez ušive zalege. No, ta »Vorspeise«, ki so jo hoteli skuhati, se je skisala in brez zavžitka so ostali ljubi klerikalci. Kar niso dosegli pri Delavski zbornici, to so računali pri Trgovski zbornici. Kaj, klerikalci so sploh samo za trgovce. Klerikalci so vendar tisti, ki bodo rešili trgovce, obrtnike in judovske industrijalce socialnih bremen. To je bila klerikalna godba za trgovsko kosilo. No, ker pa so demokrati za volilno »simetrijo« bolj usposobljeni, so prekrizali klerikalcem račune in jim zagrenili še to čisto domačo, slovensko in nadvse preprosto košto.

Formular delovne pogodbe za krščansko socialne gospode na Starem trgu. Pri krščansko socialni gospodi je »dren« za dobre formularje. Formularji razrednih organizacij niso za krščansko in katoliško pravoverno in pošteno hišo. Zato jim sedaj priporočamo v študij sledeči formular delovne pogodbe, ki so jo sklenili v septembru — torej »frische Ware« — v Varšavi njihovi krščanski bratci. Delovna pogodba se glasi: Podpisani delavci na stavbi židovske cerkve in šole se zavezujejo in izjavljajo, da pristanejo na spodnje pogoje: 1. Za nadurno delo ne zahtevamo nobene odškodnine in ne zvišane mezde. 2.

Vzeli smo na znanje, da počiva delo ob sobotah in židovskih praznikih in nam ne pristoji za to nobena odškodnina. 3. Zadovoljimo se z dogovorjeno mezdjo. 4. Strinjamo se z vsem in lastnoročno podpisemo. Ad 2. To določilo se lahko izpremeni, da bo plačala firma ob tednih, v katerih so prazniki, delavcem mezdjo za 48 ur, kar pa se smatra le za predujem, ki ga bodo odslužili delavci z nadurami v prihodnjem tednu. Eto, to je formular za krščansko socialno gospodo. Dober recept in »žavba« za solidarizem in harmonično sožitje uboge delavske pare z židovskim kapitalom. — Pa naj še govoričijo Žužek in njegovi kompanjoni na široko »o svoji borbi«.

Klerikalci, hišni posestniki in najemniki. Vsa dvoličnost demagoške klerikalne politike se spet zgovorno zrcali v sedanjem njihovem zadržanju v pogledu novega stanovanjskega zakona. Do danes še pravzaprav ne vemo, ali so klerikalci bolj za hišne posestnike ali za najemnike. Odnosno vemo, da se klerikalci na shodih, ki jih sklicujejo obupani najemniki, izjavljajo za zaščito najemnikov, na zborovanja hišnih posestnikov pa pošiljajo solidarnostne izjave in ščuvajo posestnike na energični boj za njihove sakrosantne lastninske pravice. Ta igra se ves čas ponavlja in je zlasti v sedanjem kritičnem trenutku posebno očitna. Enega poslanca angažirajo za hišne posestnike, drugega zaradi volilnih kroglic pa za najemnike. Klerikalci pač ostanejo zvesti svoji davni politični praksi.

Preiskovalni odbor za preiskovanje preiskovalnega odbora. Da se je znani parlamentarni anketni odbor, ki je bil svoječasnno izvoljen iz zastopnikov raznih meščanskih strank z častnim mandatom, da dožene do kraja vse večje in manjše kupčije in zveze mladega Pašića, lotil svojega posla prav resno in naglo, smo že parkrat poudarjali. Tudi smo rekli, da nudi ta odbor popolno garancijo, da se bo o korupcijskih aferah Radeta Pašića dogledala vsa resnica, saj je bil sestavljen iz strogo nepristranskih in neprizadehtih ljudi, katerim je domovina sveto — in glavno dobro. In res: že koj po prvih sejah tega slavnega anketnega odbora smo izvedeli, da sede v odboru trije poslanci, ki so zaslužili samo pri neki bencinski in bakreni aferi, pri kateri je bil zopet soudeležen tudi Rade Pašić, vsak po 2 milijona dinarjev, torej bagatelo, o kateri se ne izplača niti pisati. Razume se, da je baš ta okolnost omogočila tem trem poslancem, da so baš o tej bencinski in bakreni aferi najbolje informirani, vsled česar je vsaj pri tem vprašanju odpadla potreba po natančnejšem preiskovanju. Nadalje smo izvedeli, da so tudi o nekih drugih najhрупnejših takozvanih korupcijskih aferah neki drugi člani anketnega odbora iz gorinavedenih razlogov istotako dobro informirani, in je zato tudi v tem pogledu odpadla potreba po natančnejšem pregledovanju in preiskovanju. Kratkotako, anketni odbor je že vnaprej vse vedel, in je zato mogel brez skrbi preko celega poletja na letovišče. Sedaj, ko smo že v polni hladni jeseni, se je končno spet sešel, in ugotovil, da se lahko z razčiščenjem korupc. afer še pol leta in še več odlašajo, ker je itak vse v redu, in je bil anketni odbor itak izvoljen samo zato, da se vidi, da je vse v redu. Ker so pa nekateri listi in nekateri poslanci vendar bili mnenja, da je treba po razčiščenju korupcijskih afer razčistiti tudi delovanje anketnega odbora, je vlada sklenila, predlagati nar. skupščini, naj izvoli še en anketni odbor, da preišče in razčisti delo prvega odbora, nakar se bo prihodnje leto eventualno izvolilo še tretji anketni odbor, da preišče in razčisti drugi, in tako dalje naprej od leta do leta, od odbora do odbora, dokler bo vse do poslednjega fermenta razčiščeno in bo Rade Pašić lahko še minister za trgovino in industrijo, ali pa vsaj minister ministristva za pobijanje korupcije. Iz teh in takih umestnih, modrih in za sveto našo očetnjavo koristnih razlogov se bo tedaj na prihodnjem zasedanju nar. skupščine izvolil nov preiskovalni odbor za preiskavo preiskovalnega odbora.

Pašić — marksist. Pašić se je začel, odkar se je vrnil iz tujine, zopet

intenzivnejše baviti z notranjimi političnimi državnimi problemi in vse kaže, da se bo kmalu zasukala notranja situacija po njegovi mili volji. Priznati moramo, da bi nam bila zopetna Pašićeva vrnitev vendarle manj neljuba, kakor pa sedanja Uzunovičeva, ki ni sploh nikaka vlada in o kateri ni skoro vredno pisati. No, pa s tem, kaj namerava Pašić z vlado, se ne bomo danes ukvarjali, pač pa je vredno zabeležiti, da se Pašić bavi sedaj z novim programom radikalne stranke, v katerega se bo moralo vzeti tudi marsikatero Karl Marksovo misel! Tako je menda pravil Pašić svojemu tajniku in v razgovoru z novinarji te svoje namere tudi ni decela zanikal... Bogme, če je res, da se Pašić na stara leta približuje vsaj v nekaterih pogledih Karlu Marksu, moramo pač samo reči, da ni Pašić samo najbolj sposoben jugoslovanski državnik, nega tudi najbolj... originalen. Naj se misli pri tem že tako ali tako, zakuril jo je pošteno tistim, ki se Karl Marksa bojé... Če pojde tako naprej, bo nazadnje Nikola Pašić, pasja noga, še najbolj napreden meščanski politik v naši državi!

Že spet oborožujejo. V Boki Kotski so se te dni nahajali zastopniki čeških Škoda-tvornic v svrhu ugotovitve in oborožitve te naše luke. Škoda-tvornice so med vojno izdelovale največje morilnega orožja za centralne države. Po vojni so jeli v tej tvornici izdelovati mesto kanonov stroje, izgleda pa, da je bil zadnje čase odprt poseben oddelek za oborožitev naših luk. In zato naj živi oboroževanje v dobi bede in redukci-je, naj živi tudi g. Ninčič, ki je predsedoval zasedanju Zveze narodov.

»Regiment po cesti gre.« V mariborskem Grajskem kinu so te dni zaigrali pesem bivših dunajskih dajčmajstrov »Hoch und Deutschmeister«. Nad tem so se Orjunaši zelo razjezili, vdrli so v kino in »prepo-vedali nadaljevanje predstave. Zahtevali so tudi, da se jim v bodoče predlože filmi v cenzuro — njim Orjunašem. Kako se kaj počuti v takih slučajih cenzurna oblast?

Sociološki kongres na Dunaju. Pretekli teden se je vršil na Dunaju socialnopolitični kongres, ki je obravnaval vsa važna gospodarska in socialna vprašanja svetovne politike. Kongres ni bil vedno enih misli, ker so bili na kongresu socialisti le neznatna manjšina, dočim so meščanski socialni politiki povečini zastopali socialističnim principom nasprotno stališče. Sedaj se je pa takoj na to pričel kongres sociologov in se tam zlasti obravnava vprašanje demokracije.

Zborovanje Mednarodne delavske obrane. V Chicagu se je vršilo zborovanje delegatov Mednarodne delavske obrane. Zbor je lepo uspel. Zlasti številno je bila na tem zboru zastopana Severna Amerika. Namen organizacije je ščititi delavstvo in njegovo imovino.

Iz stranke SSJ.

Seja pokrajinskega načelstva SSJ se vrši v petek popoldne v Celju.

Oblastna konferenca SSJ za ljubljansko oblast se bo vršila šele v drugi polovici tega meseca, ker imajo organizacije sedaj druge večje akcije. Krajevne organizacije ljubljanske oblasti pozivljamo, da čimprej izvolijo svoje zastopnike, da jih, čim dobe vabilo, takoj javijo oblastnemu odboru.

DARUJTE ZA GRADBENI ODSEK „SVOBODA“, SPODNJA ŠIŠKA!

»Ključ«

da eden par nogavic z žigom in znamko (rdečo, modro ali zlato) vs. v. v.

traja kakor štirje pari drugih! Kupita eden par, pa boste varovali. Nogavica brez žiga »ključ« so ponarejene.

Beg.

Ravnatelj naše kaznilnice se je bolj brigal za alkohol, kot pa za razmere v zaporih. Kaznjenci, uničenje disciplinske kazni — vse to je prepustil svojim pomagačem.

Vkljub neznošnim razmeram, rafiniranim in večnim uničenjem — posrečilo se je meni in še štirim sodrugom, dobiti delo v mizarški delavnici, katera se je nahajala na dvorišču. Dvorišče je bilo obdano z visokim zidom in močno žično pregrado. Ob zidu, ki je ločil dvorišče od reke Styr, je ležal les za mizarstvo, in tako smo prihajali vedno k temu zidu po les.

Po enomesečnem delu smo sklenili nekje zid prebiti in pobegniti. Dva izmed nas sta bila lahko dnevno eno do dve uri skrita za tramovi, kjer naj bi se zid prebil. Neke nedelje okoli poldneva se je delo pričelo. Trpelo je približno dva meseca.

Nepopisljivo je, v kakšnem nemiru, bojazni, upu in nevarnostih je mi-

nulo tistih 60 dni. Nobeno čudo, saj smo bili živi ljudje, kateri so hoteli utesiti smrti v jetišnici. Dva izmed nas sta bila na delu, eden je pa bil vedno na straži, da bi krte za tramovi obvestil o prihodu straže. Težko je povedati kdo se je pri tem poslu bolj razburjal: ali krti ali stražar. Bolj verjetno je da zadnji. Posrečilo se nam je torej po 60 dnevnem trpljenju napraviti luknjo v zid, vendar tako, da je na zunanji strani ostala plast apna nepoškodovana, katera se je z lahkoto prebila. Torej z zunanje strani se ni nič opazilo, od znotraj je bila pa luknja zakrita z lesom.

Naš načrt je bil sledeči: hoteli smo vsi naenkrat bežati, eden za drugim naj bi zlezel skozi luknjo — zato bi rabili dve do tri minute. Pri žrebanju o vrstnem redu sem prišel — zadnji na vrsto.

Na dan bega 21. maja sem z dvema sodrugoma delal v delavnici, druga dva sta pa tesala deske približno 10 metrov od zida. Z skrajno nervoz-

nostjo smo gledali na jetniško uro, kedaj da doseže zarjaveli kazalec — 1 uro. Točno ob eni smo hoteli eden za drugim skočiti k zidu. Sedem minut pred eno uro me pretrese glas straže:

Razdeli kurivo! Kurivo je bilo naloženo približno 60 m od naše luknje. Torej 60 m pred luknjo s katere bode v najkrajšem času s šumom padla zunanja plast apna! Straža je ostala iz neznanjih razlogov komaj tri korake od mene. Delim kurivo in vidim: enega sodruga za drugim kako izginjajo za tramovi... Vse to vidim pa vendar ne prestanem pokladati drva v roke kaznjencev.

Naenkrat zaslišim zvonjenje pri vratih kaznilnice. Straža se obrne proti vratom, ne napravi niti par korakov, ko za tramovi zaropota odpo-vedajoče apno. Vrgel sem dva po tleh, skočil k zidu k tramovom, za katerimi je prostost...

Stoj! Stoj!

Čujem hitre težke korake straže, skočim na deske, upogibajo se, spodtaknem se in padem.

Stoj! Stoj!

Z nadnaravno močjo se dvignem, kakor jegulja se zvijem skozi luknjo — ven na zeleno brdo, v prostost, v svet! Hitro! hitro mi gori v mislih. Ozka steza se vije k reki. Naenkrat se izza grmovja prikaže neka žena, oprtana z dvema vrčema za vodo. Prokletol ali se mi bode umaknila? Ne, podrl sem jo, vrči zaropotajo — gotovo sedi vsa prestrašena na tleh in se zvija.

Okoli glave mi žvižgajo krogle, z leve, desne in od zadaj prihaja policija. Prvi je že skoro pri meni. Samo eno pot imam: Styr! Vržem se v vodo, potonem, napnem vse sile, da dosežem nasprotni breg. Bežim skozi gozdne zarezje, vijem se skozi grmičje, kjer obležim, težko dihaajo. In prost sem!

Po St. Verenskyju.

Maribor.

Protestni shod železničarjev se vrši v četrtek ob pol 7. uri zvečer v Götzovi dvorani.

Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije, podružnica Maribor priredi v torek, dne 7. t. m. ob 20. uri v dvorani hotela »Pri zamorcu« predavanje o zakonu za trgovske nastavlence združeno z debato. Ker je to predavanje izredno važno, se vabi vse člane in prijatelje, da se istega gotovo udeležijo. Odbor.

Nova občinska hiša v Smetanovi ulici dela našim klerikalnim občinskim očetom, že veliko skrbi, dasi še ni gotova. Prosilci so jim namreč zrasli čez glavo in eden je bolj potreben stanovanja kot drugi. Klerikalnih reflektantov je kljub temu zelo veliko, čeprav so klerikalni mandatarji najbolj nasprotovali zgradbi komunalnih stanovanjskih hiš, — morda ravno radi tega, da ne bi imeli sitnosti z oddajo stanovanj? Stanovanj bo 29, prosilcev pa je že nad 130. Od teh je občinskih uslužbencev nad 50. V poštev jih pride pa samo 24, ker je modra gospoda tem stanovanjem obesila tudi trgovske lokale. Nimamo nič proti lokalom, ker vemo, da so najemnine malim lokalom krvavo pretirane in bi bilo treba tudi male obrtnike ščititi pred odiranjem. Toda, zaenkrat imamo še pred vsem premalo stanovanj! Klerikalci se tedaj boje razdelitve stanovanj. Zato je dr. Jerovšek mnenja, da bi bilo najbolje, da se prepusti razdelitev stanovanj mestnemu svetu. In zakaj? Zato, ker pravijo g. Jerovšek, da bi to v občinskem svetu zelo težko šlo, ker bi jim socialisti preveč v karte gledali! Nasprotno: v mestnem svetu, ki je samo urad, ki izvršuje sklepe obč. sveta, sede gospodje od famoznega bloka, ker so celokupno opozicijo pri sestavi te obč. institucije — izključili ter mandate na »krščanski« podlagi, med seboj razdelili. Tam v mestnem svetu je zelo »lušno«! Mi pa želimo, da se z novimi stanovanji ne bo nič mavsljalo, ampak ista se morajo po načelu absolutne nepristranosti razdeliti in sicer takole: Najprej naj pridejo v po-

štev obč. uslužbenci ki imajo družine in nimajo stanovanja, ali pa ki stanujejo zelo oddaljeno. Če je uslužbenec samec pa ima sorodnike, pred vsem starše, s katerimi skupno biva, tedaj se to šteje za družino. Potrebno bi bilo, da bi tudi ostali člani imeli prilično prošnje pregledati, ker referent ima svoje muhe in principijelno ne čita prošenj in vlog. On že ve zakaj to dela, pa mi tudi! Kaj hasni, če prosilec še tako utemelji svojo prošnjo, on ne pride v poštev. To smo videli posebno lepo pri oddaji mestnega kinal. Najbolje bi bilo, da bi prosilec dal prepis prošnje ali vloge vsakemu klubu, kar je sicer sitno, toda pomagalo bi mnogokrat. Naglašamo: dodelitev novih stanovanj se mora skleniti edino v mestnem občinskem svetu.

Delo se dobi. Pri Borzi dela v Mariboru dobijo delo 1 kovač, 1 lesni manipulant, 3 sodarji, 5 pečarjev, 1 električar, 2 soboslikarja, 1 čevljar, 1 slaščičar, 1 lovec, 2 tesarja, 10 krojačev, 1 zidar.

Glavni odbor »Svobode« v Mariboru ima svojo redno mesečno sejo 8. oktobra ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu. Radi važnosti dnevnega reda se pozivajo vsi odborniki in zastopniki odsekov, da se zanesljivo udeležijo seje. — Predsednik.

Izobraževalni tečaji »Svobode« se bodo začeli, čim se javi zadostno število udeležencev. Tečaj iz slovenščine za delavce, ki niso večji jezika, vsaj pismenega ne, se bodo v kratkem otvorili. — Prijavitelj se je pismeno ali ustmeno pri predsedniku prof. Favalju (gimnazija) ali podpredsedniku Selinsku v Ljudskem domu. — Tudi tečaj iz srbohrvaščine in nemščine so v načrtu in se začno, če se javi vsaj 15 obiskovalcev. Vsem onim, ki so se javili za splošne tečaje, se bode prvi sestanek pravočasno naznanil. — Predsednik.

Hrastniki.

Denunciacije hrastniških hlapcev buržuazije. V »Jutru« in v »Slovincu« sta se hrastniška dopisnika prav pristaško vrgla na našo del. izobr. društvo »Svobodo«. »Jutrov« dopisnik bobna o skorajšnjem razpustu tukajšnje »Svobode« in našteva tudi vzroke; govori o nekih protidržavnih krogih, znakih itd., ter da sestoji odbor iz članov bivše kult. org. »Vesne«. Mi kot člani društva »Svobode« konšta-

tiramo in izjavljamo poštenu javnosti naslednje: Naše delav. kult. društvo »Svoboda« je absolutno nepolitična organizacija, v njej so organizirani delavci in delavke raznih političnih naziranj, ki se pa kulturnega delovanja v društvu ne tičejo. Znake poznamo samo društvene; ti znaki se nosijo javno, uniforme nimamo, ker nam ne dopuščajo finančne razmere, da bi se jih nabavili, odbor sam pa je konstituiran le iz kulturno delujočih članov. Naši klerikalci so najbrže zato užaljeni, ker so v splošnem naši člani pristosvovali njihovi predstavi »Testamenta«. Režijo je vodil njihov pristaš iz Trbovelj, ker jim je pa primanjkovalo diletantov za oder, je sam igral vlogo sodnika, ki predstavlja resno uradno osebo; režiser je pa napravil iz nje... »Augusta« iz cirkusa. Naši so se temu smejali, in to jih sedaj jezi. Vendar ne smejo pisati o nemiru, ki je vsled tega nastal, češ, da je ta nemir kriv, da niso boljše igrali... Kar se pa tiče izobrazbe pri premetavanju jamskih vozičkov, vam samo povemo, da so pravzaprav naši »Svobodaši« v prvi vrsti siti premetavanja jamskih vozičkov v službenih dneh. Saj se razumemo. Toliko za enkrat, na vse drugo pa ne odgovarjamo. Obžekovanje ostane obžekovanje, čeprav izide v »Jutru« ali »Slovincu«. Naša delavska mladina vidi, da se v teh dveh dopisih verno zrcalijo le grde namere tukajšnjih obeh dopisnikov, ki sta si vsaj v podtikavanju vedno složna. — Več »Svobodašev«.

Jesenice—Sava.

V našem industrijskem kraju je prav veliko živahnega gibanja med nami delavci. Škoda le, da ni usmerjeno vse po eni pravi liniji. Kovinarska organizacija prireja lepe shode. Nedavno smo imeli prav čedno zborovanje, na katerem je poročal zastopnik strokovne komisije o važnih gospodarskih zadevah in o aferi TPD, ki je prav takrat bila v odločilnem štadiju. Strokovna organizacija pa bi še lahko vse bolj napredovala. Upamo, da bo. — Gospodarska organizacija pa se prav lepo razvija. Stavba

Kino-dvorane, ki se zida na svetu Konz. društva za Sloveijo poleg Delavskega doma lepo napreduje in bo že te dni pokrita. Čez noč takorekoč je zrastle paviljon za godbo v izmeri 55 m², tako da bo delavska godba imela svoje lastno stanovanje. Prostor na vrtu se je izplankal. Delavski Dom postaja kar cela kolonija; vrt bo nadvse ugoden in prostoren. — V nedeljo 26. sept. smo priredili zelo dobro obiskano zadružno zborovanje, na katerem je predaval zadr. Anton Kristan o »Produkciji« in delavski samopomočni organizaciji sploh. Njegovo eno uro in pol trajajoče predavanje je blagodejno uplivalo. Debata, ki je trajala do 18. ure pop. je bila — izvzemši male praske, ki so dandanes v navadi — prav podučna. Parola je: vsi v konzum in v Produkcijo, ki otvori v kratkem na Jesenicah svojo podružnico! Na lastne noge v vseh ozi-rih. — Edino Bernotovci delujejo še razkrojevalno. Nedavno je Lovro Klemenčič, nekdanji hud komunist, sedanjí pristaš proporcionalnega davka, govoril na shodu maloštevilnim poslušalcem. Imajo še nekaj pristašev, ki pa jih zapuščajo, ker vidijo, da pot Bernotovcev je kriva, napačna. — Zasluzki so mali. Zima se bliža. Vendar upajmo na boljše. V delu je spas.

UDR. Predsednik UDR sodr. Svetek je bil poklican na enomesečne orožne vaje. Za časa njegove odsotnosti je prevzel njegove posle sodr. France Vidmar, na katerega je do tedaj naslavljal vse dopise. — Živel!

Šport.

Nogometne tekme v mariborskem okrožju. Preteklo nedeljo sta odigrala mariborska kluba SK Rapid in SK Svoboda svojo letošnjo jesensko tekmo. Rezultat je 3:1 (2:0). Rapid je bil sicer v premoči, vendar ni mogel doseči boljši uspeh. Svoboda je zopet enkrat pokazala, da more tekmovali tudi z najmočnejšim klubom. — Sodnik g. Radolič dober in objektivni. Predigra SK Rapid Rez. : TSK Merkur 2:0 (2:0). Merkurjeva rezerva se je mnogo zboljšala v vsakem pogledu. — V Ptujju sta odigrala tekmo SK Maribor : SK Ptuj 4:4 (2:2). Maribor je z neodločenim rezultatom izgubil eno važno točko. —le.

Razpisujemo za takojšnji nastop mesto gostilničarja-(ke) v Zadružnem domu v Šoštanju

pod sledečimi pogoji:

1. Predložiti ima dokaz, da je prosilec v posesti gostilniške osebne pravice.
2. Navesti je natančno vse osebne podatke, če je prosilec oženjen, tudi družinske ter dosedanje zaposlenost.
3. V slučaju sprejema ponudbe mora ponudnik položiti Din 10.000 — kavcije. Ves gostilniški servis gre na njegove stroške.
4. Prošnje je vlagati do 15./10. t. l. na Gospodarski odsek Konsumnega društva v Šoštanju.

Konsumno društvo za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zahvala in slovo.

Povodom najinega odhoda iz restavracije na glavnem kolodvoru v Ljubljani se tem potom prav pristočno zahvaljujeva vsem cenj. gostom, posebno pa gg. železniškim uradnikom in uslužbencem za ljubeznive obiske in zaupanje ter jim kličeva v slovo iskreni

Živel!

V Ljubljani, 2. oktobra 1926.

Josip in Marija Majdič.

Veža množina makulturnega papirja

se proda. Vprašati je v upravi »Delavske politike«.

Zbirajte za tiskov. sklad!

SIEGEL & DRUG

TKALNICA PLATNENEGA IN BOMBAŽNEGA BLAGA LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 31 SVITAVY (ČSR), WIEN (NEMŠKA AVSTRIJA)

Ustanovljeno 1852.

TEOD. KORN, Ljubljana, Poljanska c. 8

(preje Henrik Korn).

Krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar. Instalacija vodovodov.

Naprava strelovodov. Kopališke in klosetne naprave. Izločanje posod iz pločevine delovanje posod iz pločevine za firnež, barvo, lak in med vsake velikosti kakor tudi posod (škafije) za konzerve.